

NASILJE U PORODICI KAO UZROK MEĐUNARODNE OTMICE DJECE KROZ TEORIJSKO I PRAKTIČNO TUMAČENJE ČLANA 13. STAV 1. TAČKA b) HAŠKE KONVENCIJE IZ 1980.GODINE

Sažetak: Kako se društvo mijenja, tako se javlja i potreba za drugačijim tumačenjem određenih normi, odnosno njihovim prilagođavanjem modernizovanom društvu. Brakovi sa inostranim elementom, postali su svakodnevnicom i sve ih je više. Proces globalizacije u okviru porodičnih odnosa za sobom povlači teorijska i praktična problemska pitanja, a ono najučestalije je međunarodna otmica djeteta od strane jednog roditelja, i uzroci zbog kojih se otmice dešavaju.

Akcentirano bit će naslonjeno na pitanje nasilja u porodici kao glavnog uzroka za međunarodnu otmicu djeteta od strane jednog roditelja koji je žrtva porodičnog nasilja, te kako su orijentisane odredbe Haške konvencije iz 1980.godine i njihovo tumačenje od strane sudova. U radu će se posebno razmatrati član 13. st. 1. tač. b) Haške konvencije iz 1980.godine na kojem se većinski temelje odluke suda u kontekstu ovog problemskog pitanja, te će biti ponuđena eventualna rješenja problema.

Ključne riječi: Haška konvencija iz 1980., otmica djeteta, nasilje u porodici, najbolji interes djeteta, otmica djeteta od strane roditelja

1. Uvod

Prekogranične otmice djece složen su pravni problem, koji je regulisan kako međunarodnim i evropskim, tako i nacionalnim zakonodavstvima. Zsigurno, najvažniji međunarodni instrument koji uređuje prekograničnu otmicu djece jeste Konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece iz 1980. godine, poznatija kao Haška Konvencija 1980. (dalje: Konvencija 1980.) koja je usvojena 25. oktobra 1980. Konvencija 1980.¹ kao svoj osnovni princip postavlja najbolji interes djeteta², a apstraktna pretpostavka ispunjavanja principa jeste povratak djeteta u državu uobičajenog boravišta³ i povratak uobičajenom načinu života na koji je dijete naviklo. U vezi sa time i u praksi je najučestalija prekogranična otmica djeteta od strane jednog roditelja u slučaju razvoda, borbe za starateljstvo ili kao izraz bijesa jednog roditelja prema drugome. Međutim, u novije vrijeme se iznjedrio jedan novi razlog, odnosno uzrok prekogranične otmice djeteta od strane jednog roditelja, obično majke, a to je pojava nasilja u porodici. Nasilje u porodici od strane jednog od supružnika ima svoje modalitete, tj. može biti usmjereno samo

1 Haška konvencija o građanskopravnim aspektima međunarodne otmice djece od 25. oktobra 1980. godine, tekst Konvencije 1980. dostupan na <https://www.hcch.net/croatian>

2 Vidjeti: Medić I., *Najbolji interes djeteta u evropskim prekograničnim predmetima*, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2019.

3 Vidjeti: Kunda I., *Uobičajeno boravište djeteta*, Pravni fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Osijek, 2019.

ka drugom supružniku, može biti usmjereno ka supružniku i djetetu, te može biti usmjereno ka samom djetetu. Kako konvencijski mehanizam služi kao zaštita djeteta i njegovog najboljeg interesa, te povratka djeteta u državu uobičajenog boravišta, sa novim uzrokom otmice među pravnim teoretičarima i praktičarima pojavila su se i nova pitanja i izazovi koji su stavljeni pred njih. Konvencija 1980. u svome tekstu nigdje decidno ne spominje nasilje u porodici. Na samom početku pojavljivanja problema nasilja u porodici u vezi sa prekograničnom otmicom djece, činilo se kao da Konvencija 1980. ne poznaje niti uzima u obzir eventualno pojavljivanje ovog problema u praksi – što nije bilo tačno. Konvencija 1980. u čl. 13. predviđa iznimke ozbiljne opasnosti povratka djeteta u državu uobičajenog boravišta. Te iznimke su postavljene dovoljno široko da bi se ciljnim tumačenjem odredaba čl. 13. Konvencije 1980. u potpunosti mogao zaštititi najbolji interes djeteta, te pokazati kako Konvencija 1980. ide u korak sa vremenom i sa pojavom različitih, u vrijeme donošenja Konvencije 1980. možda nepoznatih ili nezastupljenih problema. Međutim, problemska pitanja koja se javljaju u vezi sa pojavom nasilja u porodici su mnogobrojna. Dva najzastupljenija bit će obrađena kroz ovaj rad, te će se dati određeni prijedlozi za rješavanje tih problema.

Prvo problemsko pitanje koje se javlja jeste da li se osnovni ciljevi Konvencije 1980. u slučaju nasilja u porodici mogu kositi jedan sa drugim. Hitan povratak djeteta u državu uobičajenog boravišta i najbolji interes djeteta u odlučivanju o bijegu od porodičnog nasilja i zaštiti djeteta nisu uvijek na istoj strani, baš suprotno, oni stoje jedno naspram drugoga. Kako pomiriti ova dva cilja konvencije i koji od njih treba da bude prioritetan, u radu će se razmotriti kroz teorijski pristup, ali i kroz stavove sudova u ovakvim predmetima.

Drugo problemsko pitanje, koje je od krucijalne važnosti i slobodno se može reći presudno u predmetima prekogranične otmice uzrokovane nasiljem u porodici jeste tumačenje odredaba Konvencije 1980., tačnije tumačenje čl. 13. st. 1. tač. b) od strane postupajućih sudova. Ukoliko sudovi ne tumače čl. 13. st. 1. tač. b) shodno situaciji o kojoj presuđuju, postoji veliki rizik od pogrešno donesene odluke i degradacije položaja Konvencije 1980. tj. predstavljanje iste kao nerelevantne u ovakvim predmetima i zaštite interesa djeteta.

2. Ciljevi i svrha Haške konvencije iz 1980.godine

Haška konvencija je međunarodni procesni mehanizam dostupan roditelju od kojeg je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano, a u slučajevima kada drugi roditelj nezakonito odvede ili zadrži dijete iz jedne države ugovornice u drugu. Da bi se razumjelo kako se Konvencija 1980. primjenjuje na slučajeve nasilja u obitelji, treba razumjeti strukturu postupka i stvarnost na terenu danas, u vezi sa međunarodnom otmicom djece. Svrha donošenja Konvencije 1980. jeste zaštita djece od štetnih posljedica odvođenja u inostranstvo od strane jednog roditelja. Konvencija 1980. u čl. 1. definira svoje ciljeve, a oni su: 1) osigurati što hitniji povratak djece koja su nezakonito odvedena ili zadržana u nekoj državi ugovornici i 2) osigurati da se prava na brigu i viđanje s djetetom po zakonu jedne države ugovornice stvarno poštuju u drugoj državi ugovornici.⁴ Konvencija predviđa stvaranje međunarodnog pravnog

4 Čl. 1. Konvencije 1980.

okvira zajedničkog svim državama ugovornicama koje imaju zadatak da rade na sprječavanju otmice djece od strane roditelja i osiguraju brzi povratak djece koja su nezakonito oteta. Iako je jedan od osnovnih ciljeva Konvencije 1980. osigurati brzi povratak djeteta koje je roditelj nezakonito odveo ili zadržao, njeni autori su ugradili i određene iznimke od povratka djeteta.⁵ Među tim iznimkama je odredba sadržana u čl. 13. st. 1. tač. b), koja propisuje da država nije obavezna naložiti povratak djeteta ako se utvrdi da postoji ozbiljan rizik da bi povratak djeteta, dijete izložilo ozbiljnoj fizičkoj ili psihičkoj povredi ili traumi ili će na bilo koji način dijete dovesti u nepodnošljivu situaciju.⁶ Iznimka od ozbiljnog rizika je najrelevantnija i najčešće korištena iznimka prilikom odlučivanja u slučajevima međunarodne otmice djeteta od strane jednog roditelja. U vezi sa time, Konvencija 1980. ilustruje potrebu za razumnim tumačenjem čl. 13. st. 1. tač. b), kako bi se zaštitila prava oba roditelja.⁷

Međutim, naglašava se da se posebna pažnja pri tumačenju ove odredbe treba posvetiti kada je riječ o slučajevima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta od strane jednog roditelja kao posljedica nasilja u porodici. U vezi sa prethodno rečenim postavlja se pitanje da li se praktično može ostvariti cilj brzog povratka djeteta u ovakvim slučajevima, pred kakve je izazove postavljena Konvencija 1980. kao i sudovi koji rješavaju u ovim pitanjima, te da li je brz povratak djeteta uvijek i u najboljem interesu djeteta.

2.1. Zahtjevi Konvencije 1980.

Iako podnositelj zahtjeva mora predložiti *prima facie* dokaze na kojima se temelji sam zahtjev prema Konvenciji 1980., dva najvažnija zahtjeva tj. da je dijete "nezakonito odvedeno ili zadržano" iz države "uobičajenog boravišta", vrlo lako se mogu ispuniti i tako aktivirati primjenu Konvencije 1980.

2.2. Povratak djeteta i uobičajeno boravište

Zahtjev povratka, kojim se dijete vraća u svoje uobičajeno boravište, dostupan je samo za nezakonito odvođenje ili zadržavanje djeteta i neophodno je da roditelj od koga je dijete nezakonito odvedeno ima pravo starateljstva nad djetetom.⁸ Zahtjev hitnog povratka djeteta načelno bi mogao dovesti u pitanje položaj žrtve porodičnog nasilja koja je nezakonito odvela svoje dijete ili djecu. Dakle, u slučaju neprimjerenog tumačenja odredaba Konvencije 1980. to preokreće svrhu samog bijega žrtve vraćanjem djeteta na mjesto s kojeg je žrtva porodičnog nasilja upravo pobjegla.

2.3. Mogućnost odbijanja povratka djeteta

Obzirom da konvencijski mehanizam ima zadatak da zaštiti najbolji interes djeteta u

5 King Shani M., *The Hague Convention and Domestic Violence: Proposals for Balancing the Policies of Discouraging Child Abduction and Protecting Children from Domestic Violence*, University of Florida Levin College of Law, Florida, 2013., 301

6 Čl. 13. Konvencije 1980.

7 Browne Noah L. - *Relevance and fairness: protecting the rights of domestic-violence victims and left-behind fathers under the hague convention on international child abduction*, Duke Law Journal, br. 60:119, Duke University School of Law, 2011., 1197.

8 Čl. 3 i čl. 8. Konvencije 1980.

slučaju da se, zbog specifičnih okolnosti slučaja, pretpostavljeni i utvrđeni najbolji interesi djeteta ne poklapaju, u tom smislu su predviđene određene iznimke na osnovu kojih se povratak djeteta ipak može odbiti.⁹ Centralna tijela država ugovornica najčešće koriste iznimku povrata predviđenu u čl. 13. Konvencije 1980. Prema čl. 13.a)¹⁰ Konvencije 1980. sudsko ili upravno tijelo kojem se šalje zahtjev nije dužno narediti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se suprotstavlja njegovu povratku dokaže da osoba, institucija ili drugo tijelo koje se brine o ličnosti djeteta nije stvarno ostvarivalo pravo na brigu u vrijeme odvođenja ili zadržavanja ili da se bilo složilo ili naknadno pristalo na odvođenje ili zadržavanje. Nadalje, prema čl. 13. st. 1. tač. b)¹¹ sudsko ili upravno tijelo države kojoj se šalje zahtjev nije dužno narediti povratak djeteta ako osoba, institucija ili drugo tijelo koje se suprotstavlja njegovom povratku dokaže da postoji ozbiljna opasnost da bi povratak izložio dijete fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi ili na drugi način dovelo dijete u nepovoljan položaj.¹² Bitno je napomenuti da sud obavezno ispituje sve okolnosti slučaja te utvrđuje može li povrat djeteta dovesti do narušavanja njegovog fizičkog ili psihičkog zdravlja i stabilnosti. Kako bi sudovi to u potpunosti ispoštovali, učestala je praksa suda da pri ocjenjivanju dokaza traži izvještaj od centra za socijalnu skrb, a sve u svrhu potpunih informacija o situaciji u kojoj se nalazi dijete, te radi postupanja shodno najboljem interesu djeteta. U nastavku će biti riječi o tome kada je u najboljem interesu djeteta da se ova procedura ne provodi, odnosno da sud ne traži izvještaj od centra za socijalnu skrb i kako to u pojedinim slučajevima može naštetiti postupku.

2.4. Hitan povratak djeteta *versus* najbolji interes djeteta.

Kako je naprijed već kazano, hitnost povratka djeteta je jedan od dva osnovna cilja Konvencije 1980. Prema čl. 11. u predmetima otmice treba voditi hitan postupak i postupati efikasno. Hitnost je potrebno dodatno osigurati nacionalnim propisima.¹³ Konvencija 1980. traži da se sudski postupak okonča brzo, odnosno da se dijete vrati u državu iz koje je protupravno odvedeno u roku od šest sedmica od pokretanja postupka. To dalje znači da vlasti moraju koristiti najbrže i najefikasnije mehanizme postupka iz svog pravnog sistema i moraju dati prioritet zahtjevima za povrat djeteta. Međutim, bitno se, kratko, osvrnuti na činjenicu da su se prilike koje su tada vladale i koje su, zapravo, i podstakle donošenje Konvencije 1980., u posljednjih nekoliko decenija znatno promijenile. Promijenio se stereotipni profil roditelja koji je sklon protivpravnom odvođenju djeteta, promijenili su se u velikoj mjeri i razlozi protupravnog odvođenja, te u vezi sa time, neophodno je da se ide u korak s vremenom i da tumačenje odredaba bude, upravo, u skladu sa vremenom.¹⁴ U

9 Marjanović S., Živković M., *Tumačenje iznimke ozbiljne opasnosti u slučaju građanskopravne otmice djeteta*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2019., 382.

10 Čl.13.a) Konvencije 1980.

11 Čl.13. st. 1.b) Konvencije 1980.

12 Vidjeti: Župan M., Drventić M., *Prekogranične građanskopravne otmice djece - Prekogranično kretanje djece u Europskoj uniji*, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2019., 345-379

13 *Ibid.*, 350

14 Vidjeti: Katić M., *Međunarodna regulacija otmica djece*, Uprava za borbu protiv terorizma i ekstremizma, STED Journal, Banja Luka, 2019.

vrijeme donošenja Konvencije 1980. najčešći, može se slobodno reći i jedini, razlog protupravnog odvođenja ili zadržavanja djeteta jeste bilo dodjeljivanje starateljstva drugom roditelju ili osveta supružnika jedno prema drugome. U novije vrijeme, sve više se, kao razlog, pojavljuje nasilje u porodici. Imajući u vidu ovo, postavlja se pitanje, može li se ostvariti glavni cilj Konvencije 1980. – brz povratak djeteta, a u isto vrijeme i glavni postulat porodičnog prava – najbolji interes djeteta? Moguće je, uz pravilno tumačenje odredaba konvencije u skladu sa promjenama društva i vremena. Član 13. Konvencije 1980., kao jednu od iznimaka povratka djeteta ne spominje *eksplicite* nasilje u porodici, no čl. 13. st. 1. tač. b) koji propisuje ozbiljnu opasnost od izlaganja fizičkoj opasnosti ili psihičkoj traumi djeteta,¹⁵ široko je postavljen i daje mogućnost šireg tumačenja. Shodno tome, pred sudove je stavljen veliki izazov i težak zadatak balansiranja između jednog od osnovnih ciljeva Konvencije 1980. i najboljeg interesa djeteta. Ukoliko se rizik povratka djeteta u sredinu gdje je bilo prisutno nasilje u porodici ne procijeni dobro, princip najboljeg interesa djeteta gubi svoju svrhu, a što bi se moglo posmatrati i kao kršenje ljudskih prava¹⁶ u smislu čl. 20. Konvencije 1980.¹⁷

3. Nasilje u porodici i njegova manifestacija u kontekstu čl. 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980.

Kao što je naprijed rečeno, čl. 13. st. 1. tač. b) je najučestaliji od pet iznimki koje Konvencija 1980. predviđa. Iako se u Konvenciji 1980. ne koristi izraz "nasilje u porodici", njen je jezik dovoljno širok za tumačenje da bi se moglo udovoljiti potrebama žrtava nasilja u porodici i njihove djece, odnosno da bi ih se moglo zaštititi.¹⁸ Pravilno tumačena, komponenta psihološke štete koja je dijelom ovog člana, pruža podršku zaštiti žrtava nasilja i njihove djece.

U svrhu daljeg razvoja teme, korisno je spomenuti tri modaliteta mogućeg nasilja u porodici.

Prvi se tiče djeteta kao direktne žrtve nasilja u porodici, drugi slučaj podrazumijeva da je nasilje u porodici neposredno usmjereno i prema djetetu i prema roditelju koji ga je nezakonito odveo ili zadržao, u trećoj situaciji, direktna žrtva nasilja je roditelj koji je dijete nezakonito odveo ili zadržao.¹⁹ Ponajviše dilema i praktičnih problema pri odlučivanju nadležnih organa, javlja se upravo u ovom posljednjem slučaju, budući da se postojanje iznimke ozbiljne opasnosti može utvrđivati samo u odnosu na dijete. Iz tog razloga, roditelj žrtva nasilja, u većini slučajeva tvrdi da

15 Čl. 13 st. 1. tač. b) Konvencije 1980.

16 Europska Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda od 4. Novembar 1950.

17 Shirman B.J., *International Treatment of Child Abduction and the 1980 Hague Convention*, 15 Suffolk

Transnat 39, 1991., 198.

18 *Draft Guide to Good Practice on Article 13(1)(b) of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil*

Aspects of International Child Abduction, dostupan na [https://assets.hcch.net/docs/0a0532b7-d580-4e53-](https://assets.hcch.net/docs/0a0532b7-d580-4e53-8c25-7edab2a94284.pdf)

[8c25-7edab2a94284.pdf](https://assets.hcch.net/docs/0a0532b7-d580-4e53-8c25-7edab2a94284.pdf)

19 Best Practice Guide, *Protection of Abducting Mothers in Return Proceedings: Intersection between domestic violence and parental child abduction*, European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020 under grant agreement No 810373, 70.–76.

je dijete indirektna žrtva porodičnog nasilja, ukoliko konstantno svjedoči takvim scenarijima, što proizvodi određene posljedice u vidu traume i slično.²⁰

Obzirom na složenost posljednje navedene mogućnosti porodičnog nasilja, u nastavku će ista biti ukratko obrazložena.

3.1. Dijete kao posredna žrtva nasilja u porodici

Savremena sociološka istraživanja pokazuju da se psihološka trauma koju dijete pretrpi zbog nasilja nad jednim roditeljem, može u nekim slučajevima, shodno svom intezitetu, približiti onoj traumi koju doživljava direktna žrtva nasilja.²¹ Tako su i mnogi sudovi prepoznali presudnu vezu između izloženosti porodičnom nasilju i psihološke štete. U predmetu *Baran protiv Beaty*²² drugostepeni sud potvrdio je prvostepenu presudu kojom je odbio da vrati dijete u Australiju ocu koji je vršio nasilje nad majkom djeteta, iako nije bilo dokaza da je otac ikada bio nasilan prema djetetu. Slično tome, u predmetu *Van De Sande protiv Van De Sandea*²³ drugostepeni sud je preinačio nalog za povratak prvostepenog suda, napominjući da je prvostepeni sud imao neprihvatljiv argument da je „većina zlostavljanja bila usmjerena ka majci, a ne ka djetetu“. Konačno, u predmetu *Walsh protiv Walsha*²⁴ drugostepeni sud je utvrdio da očeva historija porodičnog nasilja predstavlja ozbiljan rizik od nanošenja psihološke traume djetetu, iako je dijete bilo samo svjedok nasilja nad majkom, a ne i direktna žrtva nasilja.

Također, nasilje nije uvijek jednostavno i lako dokazati zbog različitih razloga. U većini slučajeva žrtva nasilja nije tražila zaštitu u državi uobičajenog boravišta zbog straha ili iz neznanja, a isto tako pojedini oblici porodičnog nasilja, kao što je psihičko nasilje, ne ostavljaju za sobom vidljiv, fizički trag. U vezi s tim, rezultati istraživanja provedenog u Hrvatskoj pokazali su da je od ukupno četiri slučaja, nasilje prema roditelju dokazano pred hrvatskim sudom u samo jednom od njih, dok je tek u dva predmeta nasilje bilo prijavljeno nadležnim tijelima države uobičajenog boravišta djeteta.²⁵

3.2. Dokazivanje nasilja u porodici

Iako će u narednoj cjelini biti više riječi o samoj iznimci ozbiljne opasnosti i tumačenju iste, prethodno ćemo se osvrnuti na teret dokazivanja nasilja u porodici. Teret dokazivanja tvrdnje o porodičnom nasilju, kao i bilo koje druge tvrdnje o ispunjenosti iznimke ozbiljne opasnosti, snosi strana koja se na te tvrdnje poziva.²⁶ Upravo zbog svoje složenosti i težine dokazivanja, ovi slučajevi mogu predstavljati

²⁰ *Ibid.*

²¹ *Ibid.*, 72.

²² *Baran protiv Beaty*, 526 F.3d 1340, \$11 od 09.05.2008.

²³ *Van De Sande protiv Van De Sandea*, 431 F.3d 567, \$7 od 01.07.2005.

²⁴ *Walsh protiv Walsh*, 221 F.3d 204, \$1 od 24.08.2000.

²⁵ Župan Mirela, Drventić Martin, *Prekogranične građanskopravne otmice djece - Prekogranično kretanje djece u Europskoj uniji*, Pravni fakultet Osijek, Osijek, 2019., 345-379.

²⁶ Best Practice Guide, *Protection of Abducting Mothers in Return Proceedings: Intersection between domestic violence and parental child abduction*, European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020 under grant agreement No 810373., 43

izazov za postupajuće sudije zato što se, zbog hitnosti postupka odlučivanja o povratku djeteta, prikupljanje dokaza mora vremenski ograničiti. Uz to, i sama stranka koja tvrdi da je žrtva porodičnog nasilja može naići na teškoće pri prikupljanju dokaza, posebno ako se oni mogu pribaviti samo po nalogu suda ili drugog državnog tijela.²⁷ U predmetu Nunez-Escudero protiv Tice Menley²⁸ roditelji žrtve nasilja i psiholog svjedočili su o teškom fizičkom zlostavljanju majke djeteta od strane oca djeteta, koji je tražio povratak svog djeteta u Meksiko nakon što ga je majka nezakonito odvela van granica, spašavajući dijete i sebe od situacije u kojoj se našla. Ona je pokazala strah visokog intenziteta za sigurnost svog djeteta ako se vrati ocu u Meksiko. Okružni sud smatrao je da postoji ozbiljna opasnost za dijete, ali isto tako, Okružni sud smatrao je da je zahtjev previše nejasan i vratio slučaj na niži sud navodeći da majka mora iznijeti uvjerljivije dokaze o fizičkom zlostavljanju, kao i ozbiljnom riziku povratka djeteta ocu.²⁹

4. Iznimka ozbiljnog rizika od povratka – čl.an 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980.

Čl.an 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. predviđa iznimku od povratka djeteta u njegovo uobičajeno prebivalište ako postoji ozbiljan rizik da bi djetetov povratak dijete izložio fizičkoj ili psihičkoj povredi, traumi, ili na drugi način dovelo dijete u nepodnošljivu situaciju.³⁰

Dakle, u svrhu odbrane, odnosno opravdanja roditelja koji protupravno odvede ili zadrži dijete van granica države uobičajenog prebivališta kako bi izbjegao porodično nasilje, jedina relevantna odredba je članak 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. Ova odredba, kako je to prethodno navedeno, navodi da se povratak djeteta može odbiti ako roditelj koji otme pokaže da "postoji veliki rizik da bi djetetov povratak dijete izložio fizičkoj ili psihičkoj povredi, traumi, ili na drugi način dovelo dijete u nepodnošljivu situaciju. Međutim, ne postoji definicija onoga što se podrazumijeva pod fizičkom ili psihičkom povredom ili traumom, niti nepodnošljivom situacijom.³¹ Upravo širina ove odredbe, daje sudovima mogućnost tumačenja od slučaja do slučaja. Stavovi sudova su se, na samom početku primjene Konvencije 1980. razlikovali, ali je u većini slučajeva sud zauzeo stav da ozbiljan rizik ne može predstavljati odbrana roditelja u kojoj oni navode bez ikakvih dokaza da dijete može biti u opasnosti u slučaju povratka roditelju od kojeg je nezakonito odvedeno.³² Tako u pojedinim državama, od roditelja koji protupravno odvede dijete tvrdeći da su bili žrtve porodičnog nasilja, mora jasnim i uvjerljivim dokazima pokazati da zemlja u koju bi dijete bilo vraćeno nije u stanju zaštititi dijete od eventualnog porodičnog

27 *Ibid.*

28 *Nunez-Escudero protiv Tice-Menley*, 58 F.3d 374 \$8 od 26.06.1995.

29 *Ibid.*

30 Čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980.godine

31 Quillen B., *The New Face of International Child Abduction: Domestic-Violence Victims and Their Treatment under the Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction*, L. J. 621, Texas, 2014, 624.

32 Hilton William M., *Limitations on Article 13(b) of the Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction*, Journal of Family Law No.11, California, 1997., 143.

nasilja u slučaju povratka.³³ Takav zahtjev dalje podrazumijeva da žrtve nasilja u porodici same moraju prikupiti dokaze koji nedvosmisleno pokazuju da dijete neće biti zaštićeno od strane države uobičajenog boravišta pri samom povratku, što je predstavljalo prebacivanje ogromnog tereta na žrtve, odnosno roditelja koji je protupravno odveo svoje dijete van granica države uobičajenog prebivališta.³⁴ Ovakav stav suda je bio ponovljen i 2001. godine u predmetu *Blondin v. Dubois*.³⁵

Korištenje iznimke ozbiljnog rizika često se u teoriji kritikovalo iz više razloga. Jedna od njih je glasila kako je odredba ovog člana u smislu „psihičke povrede/štete“ protumačena veoma široko i liberalno, što dovodi do toga da Konvencija 1980. postaje neučinkovita.³⁶ Kada se jezik Konvencije 1980. primijenjuje u praksi, sudovi imaju tendenciju doslovno čitati jezik člana 13. st. 1. tač. b), isključujući, odnosno ne uzimajući u obzir, zlostavljanje roditelja kao način pokazivanja ozbiljnog rizika od nanošenja štete djetetu.³⁷ U prvim nekoliko godina od donošenja Konvencije 1980., sudije su se ustručavale od ciljnog tumačenja konvencije, te su slučajevi u kojima sudije prihvate da je izloženost djece nasilju u porodici od jednog partnera ka drugome ozbiljan rizik od nanošenja štete djeci, bili prava rijetkost.³⁸ U prilog tačnosti naprijed navedenog ide i studija iz 2010. godine koja je pokazala je da je većina sudija koji su postupali u ovim predmetima, naložili povratak djeteta iako je majka dokazala da je bila žrtva nasilja ona, ali ne i njihovo dijete direktno.³⁹ Međutim, postoji i mnogo slučajeva gdje su sudije postupale shodno ciljnom tumačenju odredaba Konvencije 1980. te tako zaštitili roditelja koji je nezakonito odveo svoje dijete, kao i dijete od nasilja u porodici. Najveći razlog za ciljno tumačenje čl. 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. trebao bi biti zdravlje i dobrobit djece, a jasno je objašnjen i podudara se sa društveno-naučnim istraživanjima koja pokazuju da svjedočenje porodičnom nasilju negativno utječe na mentalno zdravlje i dobrobit djece.⁴⁰

Ocjenjujući navode odbrane, tj roditelja koji je nezakonito odveo dijete, praksa suda je da uzima u obzir podatke koji se odnose na socijalnu pozadinu djeteta koje je dalo Centralno tijelo ili drugo nadležno tijelo djetetova uobičajenog prebivališta.⁴¹ Dakle, sud mora uložiti velike napore kako bi odredio stepen ozbiljnog rizika u kojem bi se dijete moglo naći ukoliko se naloži povratak djeteta roditelju koji je vršio nasilje u porodici nad drugim roditeljem.⁴²

33 *Friedrich protiv Friedrich*, 78 F.3d 1060, \$6 od 13.03.1996.

34 Browne L. N. - *Relevance and fairness: protecting the rights of domestic-violence victims and left-behind fathers under the hague convention on international child abduction*, Duke Law Journal, br. 60:119, Duke University School of Law, 2011., 1211.

35 *Blondin protiv Dubois*, 238 F.3d 153, 162, \$2, 04.01.2001.

36 Skoler G., *A Psychological Critique of International Child Custody and Abduction Law*, Fam. L.Q. 32, 1998., 557 – 589.

37 Vidjeti: Edleson J. I. i dr., *Multiple perspectives on battered mothers and their children fleeing to the united states for safety - a study of Hague Convention cases*, Scholar's Choice, 2015., 10.

38 *Ibid.*

39 Quillen B., *The New Face of International Child Abduction: Domestic-Violence Victims and Their Treatment under the Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction*, L. J. 621, Texas, 2014, 621.

40 Vidjeti: Howard Meltzer et. al., *The Mental Health of Children who Witness Domestic Violence*, Child and Family Social Work, Vol. 14, No. 4, 2009., 491 – 501.

41 Čl.13. Konvencije 1980.

42 Edleson J.L., Shetty S., *Adult Domestic Violence in Cases of International Parental Child Abduction*,

Iako Konvencija izričito dopušta sudovima da zahtjevaju izvještaje o socijalnoj skrbi iz države djetetovog uobičajenog boravišta, određeni broj stručnjaka sugerisao je da sud ne bi trebao tražiti i razmatrati izvještaje o socijalnoj skrbi kada postupi i cijeni dokaze odbrane shodno čl.13. st. 1. tač. b), jer priprema takvog izvještaja može potrajati mjesecima, a samim time, može prolongirati postupak čija osnovna karakteristika jeste hitnost.⁴³

5. Sudska praksa u slučajevima u kojima je dokazan ozbiljan rizik iz čl. 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980.

Iz svega naprijed navedenog, jasno je da sudska praksa u vezi sa dokazivanjem ozbiljnog rizika iz čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. nije jednoobrazna, te da se sudije od slučaja do slučaja vode drugačijim stavovima. Kroz noviju sudsku praksu sve češće je tumačenje čl. 13. st. 1. tač. b) koje je osjetljivo na žrtve nasilja u porodici i njihovu djecu - čak i kad je nasilje bilo usmjereno isključivo na majku tj. roditelja koji nezakonito odvođa dijete, a ne direktno na dijete.⁴⁴ U nastavku, bit će prikazano i obrazloženo nekoliko predmeta nezakonitog odvođenja djeteta od strane jednog roditelja, a izazvano bijegom od nasilja u porodici.

Prvi slučaj se vezuje i za proturječne stavove suda u vezi sa obaveznim konsultovanjem izvještaja o socijalnoj skrbi, prilikom presuđivanja. Mnogi sudovi su, suočivši se sa cijenjenjem dokaza u vezi sa dobro poznatim učinkom nasilja od strane jednog roditelja usmjeren ka drugom roditelju, djecom kao indirektnim žrtvama, i rastućim nezakonitim odvođenjem djeteta iz takvog okruženja, uspješno su koristili odredbe Konvencije 1980., tačnije odredbu čl. 13. st. 1. tač. b), za odbijanje povratka djeteta nasilnom roditelju. Predmet Baran protiv Beaty⁴⁵ pokazuje kako čl.13. st. 1. tač. b) dovoljno štiti žrtve porodičnog nasilja, odnosno djecu izloženu porodičnom nasilju. Otac djeteta koji je živio u Australiji, gospodin Baran, podnio je molbu za povratak njegova sina Samuela iz SAD-a. Njegova supruga Beaty, tj. Samuelova majka, priznala je da je Samuela nezakonito odvela iz države u kojoj su živjeli sa Baranom, ali tvrdila je da bi njegov povratak ocu predstavljao ozbiljan rizik prema čl.13. st. 1. tač. b). Majka djeteta je tvrdila da je njen muž imao ozbiljan problem s alkoholom i da je fizički i verbalno zlostavljao tokom trudnoće sa Samuelom i, nakon što je rodila, i to u Samuelovom prisustvu. Sud je nakon iskaza majke i svjedoka stao sa stranu Beaty, presudivši da bi povratak Samuela u Australiju predstavljao ozbiljan rizik za nanošenje psihičke štete i traume djetetu. Otac je uložio žalbu na ovu presudu suda, tvrdeći da nikada nije zlostavljao Samuela, te da se ozbiljan rizik mogao pokazati samo ako postoje dokazi o nasilju nad djetetom, a ne nad majkom djeteta. Drugostepeni sud nije uvažio žalbu. Stav drugostepene instance bio je da dokazi o psihološkoj i fizičkoj povredi koje se jasno vide na majci djeteta

SAGE Journal No. 11, SAGE Publications, Minnesota, 2005., 124.

43 *International Parental Child Abduction and Mediation*, Family Law Quarterly Vol. 48, No. 2, Symposium on Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction, American Bar Association, 2014., 319-350.

44 Browne L. N. - *Relevance and fairness: protecting the rights of domestic-violence victims and left-behind fathers under the hague convention on international child abduction*, Duke Law Journal, br. 60:119, Duke University - School of Law, 2011., 1195.

45 *Baran protiv Beaty*, 526 F.3d 1340, od 09.05.2008.

stvaraju ozbiljan rizik od nanošenja štete i povrede djetetu po povratku u Australiju kod oca.⁴⁶ Sud je posebno naglasio da je nebitno što nije bilo dokaza o namjernom zlostavljanju Samuela, jer učinci svjedočenja zlostavljanja njegove majke stvorilo bi ozbiljan rizik za djetetovo mentalno zdravlje i zdravu emotivnu vezu, u slučaju da je dijete vraćeno ocu. Također, u konkretnom slučaju sud nije tražio od majke da izvede dokaze u smislu izvještaja socijalne službe u Australiji, napominjući da bi to stvaralo prevelik teret stavljen na majku, kao i predugo prolongiranje postupka koji je po svojoj prirodi hitan postupak. U skladu sa naprijed navedenim, predmet Baran protiv Beaty prikazuje kako je član 13. st. 1. tač. b), primjereno tumačen od strane suda zaštitio žrtvu nasilja u porodici i zaštitio dijete od narušavanja mentalnog zdravlja i opasnosti od nasilja u porodici. Također, odluka suda u ovom predmetu pokazuje kako se Konvencija 1980. kroz ispravno tumačenje, prilagodila savremenom dobu i da ide u korak sa promjenama.

U predmetu Rodriguez protiv Rodriguez⁴⁷ zlostavljanje djece i izloženost nasilju u porodici ponuđeni su sudu kao dio odbrane i dokaza u svrhu ozbiljnog rizika. U konkretnom slučaju, kćerka je u toku svjedočenja izjavila je da je posmatrala fizičko zlostavljanje svog brata i majke i da se svaki put plašila da otac i nju ne počne fizički zlostavljati. Sud u obrazloženju svoje odluke naveo da ako jedan roditelj nezakonito oduzme ili zadrži dijete kako bi ga zaštitio od dalje viktimizacije, roditelj koji je vršio nasilje u porodici zatraži povratak djeteta prema Konvenciji 1980., sud može odbiti zahtjev za povrat djeteta. Takva bi radnja zaštitila dijete od povratka u „nepodnošljivu situaciju“ i izlaganja velikom riziku od psihološke povrede i traume. Iako je porodično nasilje bilo dio svjedočenja, sudska se presuda u vezi s velikim rizikom usredotočila na opasnost od budućeg fizičkog zlostavljanja djece Rodriguez od strane nasilnog oca.⁴⁸

U predmetu Blondin protiv Dubois⁴⁹, sud je saslušao svjedočenje majke da je njen suprug pretukao, te da je nekoliko puta nasrtao na nju i udarao je čak i kada je u naručju držala jedno od njihove djece. Dijete je primilo udarce dok je bilo u majčinom naručju, a otac je u svojim prijetnjama usmjerenim ka majci prijetio da će ubiti i nju i dijete. Majka je izjavila da ju je njen suprug fizički zlostavljao i jednom brutalno pretukao tokom poodmakla faze trudnoće, čime je ugrozio njen život i život još nerođenog djeteta, što je i dokazala ljekarskim nalazom. Prvostepeni sud je odbio povratak djeteta. Usljedila je žalba oca na prvostepenu presudu. U jednom od objavljenih rješenja kojima se izlaganje djece nasilju u porodici prihvaća kao ozbiljan rizik prema Konvenciji, drugostepeni sud je presudio da postoji ozbiljan rizik kao posljedica fizičkog zlostavljanja majke u prisustvu djece i direktnog zlostavljanja starijeg djeteta, te potvrdio stav prvostepenog suda.⁵⁰

Treba napomenuti da sudovi, čak i u ovakvim situacijama, nisu uzimali u obzir samo fizičku opasnost za dijete prilikom donošenja odluke o ozbiljnom riziku a u vezi sa nasiljem u porodici. U predmetu Steffen protiv Severine⁵¹ sudu je ustanovio

46 *Ibid.*

47 *Rodriguez protiv Rodriguez*, 33 F. Supp. \$456 od 26.01.1999.

48 *Ibid.*

49 *Blondin protiv Dubois*, 238 F.3d, \$123 od 04.01.2001.

50 *Ibid.*

51 *Steffen protiv Severina*, 966 F. Supp.922 od 22.02.1997.

da ne postoji ozbiljan rizik shodno čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. u smislu nasilja u porodici, no sudu je i predložen dokaz da se dijete povezano i razvilo veliku emotivnu nit sa roditeljem koji ga je nezakonito odveo - djetetovom majkom – a razdvajanje djeteta od majke izazvalo bi teške psihičke i emotivne posljedice po dijete, te je sud u tom smislu odbio povratak djeteta pozivajući se na ozbiljan rizik shodno čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980.

6. Praksa domaćih sudova shodno članu 13. st. 1. tač. b)

Kako je naprijed rečeno, pred postupajuće sudije u predmetima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta od strane jednog roditelja stavljen je veliki izazov, ma o kojem razlogu nezakonitog odvođenja ili zadržavanja se radi. Unatoč nedostatku statističkih podataka koje vode Općinski sudovi, istraživanjem u vezi sa predmetima nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta od strane jednog roditelja, od 2001. pa do 2013.godine u Bosni i Hercegovini, sudovi su mahom donosili takve odluke⁵² u kojima odbijaju zahtjev za povratak djeteta pozivajući se na čl.13. st. 1. tač. b), što ne mora biti pozitivan trend i što lako može dovesti do pogrešne odluke prilikom slijepog praćenja ustaljene sudske prakse i ustručavanja od tumačenja odredaba Konvencije 1980. od slučaja do slučaja.

U Hrvatskoj je situacija malo drugačija. Od ukupno 13 predmeta Općinskog suda u Zagrebu, od 2002. pa do 2014. godine, u dva slučaja dijete je dobrovoljno vraćeno, u tri slučaja naložen je povratak djeteta od strane Suda, dok je u sedam slučajeva povratak odbijen. U sedam slučajeva u kojima je Sud odbio povratak djeteta, pozivao se na razloge iz čl.13. st. 1. tač. b).⁵³

7. Solucije za svrsishodniju provedbu čl. 13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. u slučajevima nasilja u porodici kao uzroka otmice djeteta od strane jednog roditelja

Mada postoji još poteškoća sa kojima se susreću države pri provedbi Konvencije 1980., a koje nisu na prvi pogled toliko vidljive, pitanje zaštite djeteta u predmetima prekogranične otmice djeteta gdje se nasilje u porodici pojavljuje kao glavni uzrok, postaje sve učestalija, što se može zaključiti iz naprijed izložene sudske prakse.⁵⁴

U nastavku ovog odjeljka bit će izložena dva problema sa kojima se sudovi susreću, te eventualna rješenja za iste.

7.1. Najbolji interes djeteta i njegova zaštita u predmetima prekogranične otmice uzrokovane nasiljem u porodici

Kako je već u odjeljku 1.4. predstavljen problem sukoba dva osnovna cilja Konvencije 1980., ovdje će biti riječi o eventualnoj mogućnosti rješenja, odnosno

⁵² Vidjeti: Odluka Općinskog suda u Sanskom Mostu br. 22 O P 018096 11 Mpom od 29.05.2012. godine, Odluka Osnovnog suda u Trebinju br. br. 095-0-I-08-000-618 od 18.06.2001.godine, Odluka Općinskog suda u Sarajevu br. br. 065-0-SUN-012.000432 od 18.06.2013.godine

⁵³ M. P. Garma, *Praksa općinskih sudova u prekograničnim stvarima koje se tiču djece – Najbolji interes djeteta u prekograničnim stvarima*, Pravni fakultet u Osijeku, Osijek, 2014.

⁵⁴ Vidjeti: Čunjalo A., *Međunarodna otmica djece kroz prizmu Haške konvencije iz 1980.godine i utjecaj procesa globalizacije*, Zbornik radova „Dani porodičnog prava – Porodično pravo u eri globalizacije“, Godina VII, broj 8, 2020. Godina, Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru, Mostar 2020.

procjene prioriteta na osnovu dokaza. Kao rezultat važnosti koja se pridaje brzom povratku djeteta, sudska analiza odbrane iz članka 13. st. 1. tač. b) mogla bi biti ograničena, a žrtva nasilja u porodici izložena je većem riziku zbog samog bijega i naknadnog povratka. U kontekstu bijega od nasilja u porodici, majke se suočavaju s izborom da djetetu dopuste da se vrate sami roditelju s nasilnim tendencijama ili da se vrate s djetetom i suoče se s mogućim nastavkom zlostavljanja. Stoga taj brzi povratak djeteta u uobičajeno boravište obično znači brz povratak majke nasilniku. Za žrtvu porodičnog nasilja takav je brz povratak opasan.⁵⁵

U rješavanju ovog problema, postupajuće sudije bi trebali koristiti svoju diskrecionu odluku u odlučivanju, te osnovni cilj Konvencije 1980. – hitan povratak djeteta u državu uobičajenog boravišta podrediti principu najboljeg interesa djeteta, jer je u principu najbolji interes djeteta i njegova dobrobit osnovni postulat cjelokupnih porodičnih odnosa, kako na međunarodnom, tako i na nacionalnom nivou⁵⁶, kao najosjetljivijeg subjekta prave zaštite. Sud treba da sa posebnom dozom opreza ocjenjuje dokaze koji su predloženi u vezi sa čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980., te da se u svakom slučaju odlučuju za sigurniju opciju za dijete.

7.2. Problem restriktivnog tumačenja čl.13. st. 1. tač. b) od strane sudova

U velikom broju predmeta, sudovi koji su odlučivali o iznimci ozbiljne opasnosti povratka djeteta u državu redovnog boravišta, gdje je trpilo fizičko ili psihičko zlostavljanje kao direktna ili indirektna žrtva, čl.13. st. 1. tač. b) tumačili su previše restriktivno jezičkim, a ne ciljnim tumačenjem. Posljedica toga je bila donošenje odluka kojim vraćaju dijete kod roditelja nasilnika i stavljaju ga u nepodnošljivu situaciju, čime princip najboljeg interesa djeteta gubi svoj značaj. Kako bi se problem restriktivnog tumačenja čl. 13. st. 1. tač. b) riješio u praksi, jedno od rješenja moglo bi biti uspostavljanje određene radne skupine vrhunskih sudija koji se bave materijom iz ove oblasti, odnosno prekograničnom otmicom djece uzrokovanom nasiljem u porodici. Cilj bi bio mogućnost razvoja odgovarajućih alata koji će pomoći u razmatranju ozbiljne iznimke od štete za dijete, uključujući i stavove sudova iz dosadašnje prakse. Također, ono što bi još pomoglo jeste sastavljanje posebnog detaljnijeg praktičnog vodiča za upravljanje i prepoznavanje navoda o nasilju u porodici u postupcima shodno Konvenciji 1980, kakav je Haška konferencija već donijela, a koji djelomično obuhvata i nasilje u porodici.⁵⁷ To bi pomoglo sudijama da lakše ocijene dokaze koji su pred njih stavljeni i ne načine grešku kobnu po djetetovo zdravlje i sigurnost. Ukoliko sudovi propuste uvažiti vezu između ineparentalnog nasilja i psihološke traume nad djecom, tada postaje jasno da je potreba za stalnim edukacijama o psihološkim utjecajima nasilja na djecu, više nego potrebna kao obavezna za postupajuće sudije u ovim predmetima.

55 Vidjeti: Quillen B., *The New Face of International Child Abduction: Domestic-Violence Victims and Their Treatment under the Hague Convention on the Civil Aspects of International Child Abduction*, L. J. 621, Texas, 2014., 621.

56 Vidjeti: Porodični zakon Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine Federacije BiH broj 35/05, 31/14 od 23.04.2014.), čl.anovi 5., 148.st.4., čl.164.itd., Obiteljski zakon Hrvatske Republike (Narodne novine HR broj 103/15, 19/19 od 01.01.2020.), čl.anovi 1., 5., 10., 25. itd

57 Vidjeti: *Draft Guide to Good Practice on Article 13(1)(b) of the Hague Convention of 25 October 1980 on the Civil Aspects of International Child Abduction*, 70-74

8. Zaključak

Haška konvencija o građanskim aspektima međunarodne otmice djeteta je osmišljena kako bi se roditelji obeshrabrili da nezakonito odvede ili zadržavaju svoje dijete izvan granica države gdje dijete ima uobičajeno boravište, odnosno da njene odredbe štite dijete nezakonito odvedeno ili zadržano od strane jednog roditelja, te da je hitan povratak i najbolji interes djeteta temelj i cilj Konvencije 1980. Međutim, nedovoljno stručna primjena Konvencije 1980. u praksi ima neželjene posljedice jer se nerijetko ne uzimaju u obzir uzroci otmice djeteta od strane jednog roditelja. To je bio slučaj sa pojavom nasilja u porodici u slučajevima prekogranične otmice djeteta od strane jednog roditelja, što je dovelo do restriktivnog tumačenja odredbe čl.13. st. 1. tač. b) Konvencije 1980. Međutim, vrlo brzo je postalo jasno da bi se ostvarili konvencijski ciljevi, potrebno je korigovati pristup – kako samom tumačenju teksta Konvencije 1980., tako i primjeni iste. Kroz analizu sudske prakse, kao i navedene i elaborirane ciljeve i svrhu Konvencije 1980., iskristalisali su se problemi i izazovi sa kojima se susreću sudovi primjenjujući Konvenciju 1980. u predmetima prekogranične otmice djeteta u kojim predmetima se javlja nasilje u porodici kao uzrok otmice. Kako bi se zaštitio najbolji interes djeteta nužno je poraditi na edukaciji sudija koji postupaju u ovakvim predmetima. Također, upuštanje sudija u tumačenje različito od jezičkog, pokazao se kao pozitivan iskorak u obrazloženju donesenih sudskih odluka. Rješavanjem ovih, naizgled malih i beznačajnih problema, a u praksi velikih i ozbiljnih, ne bi bilo dvoumljenja u tome da Konvencija 1980. u potpunosti štiti interes djeteta shodno globalizacijom i modernizacijom društva, odnosno pojavom novih problemskih pitanja. Upravo iz tog razloga je jako važno da sudovi svih država prihvataju različite solucije koje bi mogle dovesti do poboljšanja i kvalitetnije primjene Konvencije 1980, te da budu otvoreni ka stalnom edukovanju u ovoj jako osjetljivoj materiji.

LLB, Armina Čunjalo, teaching assistant
Faculty of Law, University of Zenica

**DOMESTIC VIOLENCE AS A CAUSE OF INTERNATIONAL
CHILD ABDUCTION THROUGH THE THEORY AND PRACTICAL
INTERPRETATION OF ARTICLE 13.1.b) OF THE HAGUE CONVENTION
1980.**

Summary: As society changes, so there is need for a different interpretation of certain norms, or their adaptation to a modernized society. Marriages with foreign elements have become commonplace and there are more and more of them. The process of globalization within family relations entails the withdrawal of theoretical and practical issues, and the most common is the international abduction of a child by one parent, and the reasons why abductions occur. The emphasis of this paper will be on the issue of domestic violence as the main cause of international child abduction by a parent who is a victim of domestic violence, and how the provisions of the Hague Convention 1980. and their interpretation by the courts are oriented in relation to a specific problem. The paper will specifically consider Article 13.1.b) of the Hague Convention 1980., on which the majority of court decisions are based in the context of this problematic issue, and possible solutions for problems.

Key words: 1980 Hague Convention, child abduction, domestic violence, the best interests of the child, parental abduction